

ŘÍM VE STAROVĚKU (753 př. n. l. - 476 n. l.)

3. Řím v době principátu (27 př. n. l. - 3. stol. n. l.)

A po bitvě u mysu Actia, ve které zvítězil Octavianus, nám začíná doba císařství (respektive staršího císařství neboli principátu). Octavianus se totiž r. 27 př. n. l. (ač vládl už od roku 31 př. n. l., kdy definitivně padla republika) nechal prohlásit prvním občanem státu a prvním členem státu (rozumějte nejvyšším), tedy tzv. „princepsem“. Senát mu také udělil titul Augustus (vznešený), aby si ho naklonil. Císař (imperator) Augustus by mohl ze své pravomoci totiž kdykoli senát zrušit, on to byl stejně už jen jakýsi přežitek z dob republiky. Řekněme si, že za vlády Octavianiana žil Řím relativně bez občanských válek, samotné město Řím čítalo asi 1 mil. obyvatel (tedy jako dnešní Praha), ale v celé říši včetně jednotlivých provincií žilo skoro 80 milionů obyvatel. Prostě právě imperium a už žádná republika. Vždyť se tehdy rozkládalo od Atlantiku po Eufrat a od Británie po Saharu. Když se podíváte do mapy a tyto body si skutečně najdete, musíte uznat, že to byl opravdový kolos. A teď už ne ten „obr na hliněných nohou“.

Po Octavianovi r. 14 n. l. (datum je samozřejmě uvedeno jen pro vaši orientaci) dosedl na trůn císař Tiberius (adoptivní syn Octavianiana) a ten začíná mít už přece jen značnější potíže. Za jeden z klíčových „problémů“, který za jeho vlády nastal, bývá historiky označován přelom letopočtu, respektive, abych to upřesnil, událost, která přelom letopočtu zavinila, totiž nástup křesťanské víry. A přitom na začátku toho všeho stojí docela obyčejná postava jakéhosi židovského kazatele, který vstoupil do dějin pod pořečtělým jménem Jesus Christos (nebo též Ješua..., jak jsem se zmínil v minulé kapitole). Podle záznamů měl lidem připomenout, že světu nevládne nějaké veliké množství bůžků, které i Římané uctívali, ale jen jeden Bůh, od kterého se člověk neustále odvrací. Za to, že Boha nazýval svým Tátou, ho nakonec nechali Židé se souhlasem mnohých Římanů ukřižovat. Ten zásadní problém však je v tom, že hrob, v jeskyni, kam byl pochován, zůstal prázdný, ač k němu byl přiválen těžký kámen a u něj stála silná římská stráž, která za to, že svůj úkol nesplnila (tělo přece zmizelo, i když nadpřirozeným způsobem) zaplatila svým vlastním životem. Další problém tkví v tom, že zmíněný Ježíš několikrát zmiňoval, že třetího dne nad ním vlada smrti skončí a tím bude otevřena šance pro všechny lidi v celých dějinách světa přijmout, že je Boží Syn, skrze kterého se mohou zpátky k Bohu vrátit, ať už se stalo cokoli. Z toho důvodu také tenkrát nechali Římané hrob bedlivě strážet. A tak jedna malá provincie a jeden její občan nezamotal hlavu pouze Tiberiovi a Římu, ale také celé antice, později fašistům, komunistům, materialistům...

Nechme tedy slabšího Tiberia odplout r. 37 n. l. ze scény a pohlédneme do tváře jen na malý okamžik jeho nástupci Gaiovi Caesarovi (ale ne tomu diktátorovi, o kterém již byla řeč), řečenému Caligulovi. Stačí, když si zapamatujete jeho přezdívku, mimochodem dostal ji už jako malý chlapeček přímo v ležení od římských vojáků, kterým se líbilo, že ho otec vychovává pěkně po vojensku a že „klučina“ nosí od malička kompletní uniformu řadového pěšáka včetně do detailu vypracovaných botiček. Vždyť pojem Caligula označuje doslova právě vojenskou obuv. Bývá mu ale dáván ještě jeden přídomek, totiž „císař sadista“, někteří doboví spisovatelé dokonce tvrdí, že Tiberia otrávil, aby se mohl dostat k moci. Když Tiberius ještě dýchal, měl mladík poručit sloužícímu, aby starci stáhl pečtní prsten. Tiberius ale do poslední chvíle vzdoroval, a tak mu na hlavu hodili polštář a Caligula mu sám stiskl krk.

Ovšem také Caligula byl nakonec zavražděn jedním z důstojníků a na trůn dosedl r. 41 jeho jednapadesátiletý strýc Claudius, o kterém se mluvilo jako o „outsiderovi na trůně“, protože prožil celý čas poznamenán různými nemocemi z mládí. Na druhé straně ovšem dosáhl pozoruhodných úspěchů např. v zahraničí, kde podnikl své velké vojenské tažení (i když jediné) na Britské ostrovy a z nich učinil další římskou provincii. Jak už to tak v antice ale bývá, co by to bylo za konec vlády, kdyby tam na nás nemávala nějaká vražda. Tentokrát ji měla na svědomí jeho vlastní žena (už čtvrtá) a jen tak pro zajímavost se jmenovala Agripína. Císař od ní dostal na hostině nádherné hříby. Moc mu chutnaly, ale po noci v křečích a zvracení vydechl ráno naposledy.

Vůbec největším problémem byl pro Řím pravděpodobně jeho nástupce Nero. Vládl od roku 54. Mám-li ve stručnosti říci, že nechal zavraždit svou matku, manželku, snad i nevlastního bratra a svého vychovatele Senecu nebo že nechal zapálit samotné město Řím, aby se mohl pomstít křesťanům a složit na hořící město báseň, můžeme si velice rychle udělat závěr, že byl jednoduše psychicky nemocný. Ale na druhé straně „veliký umělec“, jak o sobě sám tvrdil. Vždyť se u něj koneckonců ještě v hodině určitě zastavíme.

Ale teď bych tuto kapitolu rád ukončil posledním panovníkem, kterého jsem pro vás modelově vybral (vláda od r. 69). Jmenoval se Vespasianus a jednalo se o jednoho z nejlepších Neronových velitelů. Za své vlády vedl dlouhé války proti Židům a právě on zničil cenný Jeruzalémský chrám, který vybudoval kdysi král Šalomoun. Mimochodem Ježíš kdysi mluvil cosi o tom, že z tohoto chrámu brzy nezůstane kámen na kameni. A pravdou je, že Římané toto proroctví nevědomky naplnili do puntíčku. Chrátové zlato jim totiž ve velkém žáru zateklo do spárů mezi kameny a oni, aby se ke zlatu dostali, museli opravdu jednotlivé kameny od sebe oddělit. Za vlády Vespasiana také vybuchl Vesuv a pod ním zůstalo pohřbeno celé město Pompeje. Láva nám ovšem zakonzervovala všechno přesně tak, jak to bylo před oním osudným okamžikem.